

Z deníku českého spisovatele

V listopadové Pokrokové revui dostává se mně zase do rukou po delší pauze typická ukázka duševního života a ideových starostí proslulého moderního spisovatele českého; p. Viktor Dyk uveřejňuje tam své Poznámky. Píše tam mimo jiné: „Od měsíců pozorujeme řídké projevy literární vděčnosti: pan Šalda pochválí Machara; p. Machar pochválí Šaldu; p. Machar věnuje paní Svobodové Řím; paní Svobodová věnuje mu článek“... Pan Dyk může být na svém vysokém pozorovatelském stanovišti kliden. Jsou projevy literární vděčnosti jen papírové, tedy pouze platonické a neškodné jeho sféře: nejsme akademiky ani členy literárních spolků a porot, neřídíme divadel a nerozhodujeme o cenách; jest však také v české literatuře jiná vděčnost, která vedle tiskařské černi platí se ještě in klingender Münze. Pozoruje-li p. Dyk od měsíců řídké projevy literární vděčnosti v jednom kruhu, pozorují jiní lidé od let husté projevy literární vděčnosti v kruhu jiném. Nebo chce namluvit snad p. Dyk světu, že kdykoli sáhnul na kritické pero p. Hilbert, učinil tak proto, aby útočil na pp. Dyka a Karáska, a vice versa: kdykoli namočil ucho p. Karáska, namočil je k jedovatému referátu o pp. Hilbertovi a Dykovi, a p. Dyk k perfidnostem proti pp. Hilbertovi a Karáskovi? Bohuděky, ty zvuky hymnických lyr a varyt neroznesl vítr nebeský, jsou posud uvězněny, skvělý příklad potomstvu a naučení mládeži, v různých ročnících různých listů jako Moderní revue, Přehledu, Venkova etc. A p. Hilbert, člen poslední literární poroty, rozhodující o výročních literárních cenách v Akademii, když se jednalo o p. Dykův román Prosinec nebo p. Karáskovu Pohádku o říši krásy, povstal patrně se stolce a v nejpathetičtější póze svého Falkenštejna, udeřiv se do hrudi, zvolal: „Nikdy, nikdy! Jen přes mou mrtvolu!“

I jinak jest p. Dykův Deník spisovatelství pravým zlatodolem geniální síly kritické a vysokých ideových hledisk. Čte na př. Balzaca a objeví, že Zola jest odvislý od Balzaca a dodá v póze Kolumbové: „Není to ostatně pouze Zola, jenž ztrácí na původnosti a významu, čteme-li soustavně Balzaca.“ Jaká geniální intuice kritická! Škoda jen, že její výsledky čtou se dnes již i ve francouzských literárních čítankách pro dospělejší ženskou mládež!

Nebo pod datem 21. října poví čtenáři důležitý fakt pro příštího literárního historika, že nemůže totiž myslit, dí-li na jediném místě, že jest mu třeba k tvorbě procházky právě jako Rousseauovi, „s tím rozdílem, že on žádá ještě samotu; to (!) není mi třeba, aspoň ne vždy; naopak davy, ruch, pohyb mas, vše to mne oživuje“... atd.

Tedy zapiš si to, čtenáři a příští literární historiku: jako Rousseau — ale s odchylkou, s odchylkou velmi zajímavou a pamětihodnou!

(*Postscriptum.*) Dnes, kdy číslo jest v tisku, dostává se mně do rukou *prosincová* Pokroková revue, v níž na str. 182 p. Dyk dotýká se *soukromí* Macharova způsobem nejneurvalejším, způsobem, který musí rozrušit každého, kdo nežije se zákeřníky. Nedovedu za nic na světě poslat Macharovi tohoto čísla — tak jest nízké — ale na druhé straně tato věc nemůže být nedohovořena a p. Dykovi musí se dostat odpovědi přímé a jasné. Odpovídám tedy sám, spontánně, bez ničeho vědomí, za sebe jako literát a muž.

P. Dyk vytýká Macharovi, že si „dává platit cesty“ od stoupenců nebo straníků, vyčerpaných „neblahým žirováním nebo májovými daněmi“. „Vzít veřejně vypanou cenu je tedy méně čestným než dát na sebe sbírat?“ táže se pan Dyk.

— *Ano*, odpovídám, za určitých podmínek *bezesporně ano!* P. Dyk, který má neustále plná ústa cti, nemá o ní ani ponětí. Neví ani, že cenou nedávají se jen peníze, ani na prvním místě peníze, nýbrž *uznání, pocta*. A dává-li veřejnost, vrcholný kulturní ústav český poctu dílu, které jí nezaslouží, škodí kultuře i literatuře; a uchází-li se o poctu autor dílem jako p. Dyk Prosincem, o němž mohl a měl býti poučen i z kritik svých straníků, že jí nezaslouží — nejedná pěkně a noblesně. Provozují-li léta literární politiku, zasedám-li v několika spolcích literárních a v řadě porot a ucházím-li se pak dílem nehodnotným u jury, v níž zasedá můj přítel (v tomto případě p. Hilbert) nebo soudruh, jehož snad já budu zase jurirovat zítra — nejednám pěkně a noblesně.

P. Dyk nebrutálnějším způsobem vytýká Macharovi jen jedno: že jest chud, že není kapitalistou. P. Dyk lže, píše-li, že Machar *dává* na sebe sbírat — Machar nevěděl nikdy o chystaném daru a dar mu byl podán vždycky s takovým taktem, že neměl možnosti vrátiti jej. Machar neucházel se o dar, kdežto p. Dyk se o cenu ucházel.

Machar tím, že vystoupil pro své literární přesvědčení z Akademie (po aféře Hálkově) a odmítl jejich poct, poškodil se hmotně. Machar mohl dnes sedět v Akademii jako řádný člen a mohl bráti tisícové ceny, jako je berou Vrchliční, Jiráskové, Raisové; jen tím, že on vystoupil z ní pro přesvědčení, mohli se do ní vedrat lidé, kteří neznají skrupulí uměleckého svědomí. Machar poškodil se hmotně a tu jest *ne* povinností, ale *právem, krásným právem* majetnějších stoupenců, právem, na něž mají býti hrdí a jež by si sami měli hájit proti nízkosti dykovské, hraditi mu tuto újmou. (Posud neuhradil se mu ovšem mnohem víc než zlomek.) Kdo přispěl tedy na cestu Macharovu, nepoctil Machara, ale *sebe*. Tak viděla by se věc u čestného národa a v kulturní zemi.

V našem prospěktě

znepokojila pana V. Dyka jedna věta a nedá mu od chvíle, kdy ji zhlédl, ani spát; jest to věta: „Naše literární dějiny nejsou o mnoho starší než sto let, naše politické dějiny ne mnohem více než půl sta let.“ P. Dyk domnívá se, že věta ta vznikla v nešťastném improvisačním spěchu; ne, pane Dyku, ta věta je promyšlena a má svůj smysl jasný a určitý každému literárnímu zletilci, který promyslel trochu náš